

Προτάσεις για τα
Κέντρα Στήριξης της
Κοινωνικής και
Αλληλέγγυας
Οικονομίας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	3
1η προϋπόθεση: Βιωσιμότητα των Κέντρων.	4
2η προϋπόθεση: Κατάλληλο Φάσμα υπηρεσιών	6
3η προϋπόθεση: Εγγύτητα (Κατάλληλη γεωγραφική διασπορά)	7
4η προϋπόθεση: Κατάλληλα Νομικά πρόσωπα	7
5η προϋπόθεση: Ορθολογικός προσδιορισμός αυτών που είναι αποδέκτες των υπηρεσιών (ωφελοούμενοι)	9
6η προϋπόθεση: Κατάλληλο μείγμα επιλέξιμων δαπανών των Κέντρων	9
Τελικό Σχόλιο: Τήρηση του Μητρώου φορέων ΚΑΛΟ	10

Εισαγωγή

Η ανάπτυξη της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (ΚΑΛΟ) στην Ελλάδα, παραμένει χαμηλή, παρότι υπάρχει μεγάλη κινητικότητα ειδικά στην περίοδο της κρίσης. Η απουσία κατάλληλου προωθητικού και απλού νομοθετικού πλαισίου είναι ένα από τα εμπόδια. Άλλα (ίσως σημαντικότερα) εμπόδια αποτελούν:

- Η μικρή κρίσιμη μάζα των φορέων ΚΑΛΟ¹. Το πρόβλημα εντείνεται διότι, ο –αντικειμενικά– ενιαίος χώρος των φορέων ΚΑΛΟ διασπάται σε υπο-ομάδες (αγροτικοί συνεταιρισμοί, αστικοί συνεταιρισμοί, ΚοινΣΕπ, ΑΜΚΕ κλπ) χωρίς επικοινωνία ή συνεργασία μεταξύ τους. Αυτό οφείλεται στην ύπαρξη πολλών νομοθετικών πλαισίων, το καθένα εκ των οποίων αναγνωρίζει μόνον την υποομάδα των φορέων ΚΑΛΟ στις οποίες αναφέρεται. Επίσης υπάρχουν διαφορετικά επίπεδα ωρίμανσης των διαφορετικών φορέων ΚΑΛΟ, αλλά και εσωτερικές/διακριτές διαφοροποιήσεις στους στόχους και στις δραστηριότητες αυτών. Συνεπώς, οι ανάγκες τους για συνεργασία ή υποστηρικτικές υπηρεσίες ή νομοθετική – θεσμική εναρμόνιση είναι διαφορετικές.
- Η κακή φήμη συγκεκριμένων υποσυνόλων της ΚΑΛΟ, όπως:
 - Συνεταιρισμών οι οποίοι κατέρρευσαν. Σημειώνεται ότι δεν κατέρρευσαν μέσα στην κρίση, αλλά σε περιόδους ευμάρειας, λόγω της αδυναμίας τους να προσαρμοστούν στις σύγχρονες οικονομικές και κοινωνικές συγκυρίες και κυρίως γιατί δεν λειτουργούσαν ως συνεταιρισμοί. Αν εξεταστεί η λειτουργία τους, θα φανεί εύκολα ότι δεν τηρούσαν σχεδόν καμία από τις 7 παγκόσμιες συνεταιριστικές αρχές! Πολλοί (αγροτικοί συνήθως) συνεταιρισμοί αποτέλεσαν για χρόνια πεδίο κρατικών ή κομματικών παρεμβάσεων κι έχασαν την αυτονομία τους, ανέστειλαν τη δημοκρατική και διαφανή λειτουργία, τον έλεγχο, την εκπαίδευση των μελών τους κλπ.
 - Των ΑΜΚΕ (ή σωματείων) κάποιες από τις οποίες δημιουργήθηκαν από συγκεκριμένα άτομα με στόχο την ιδιοποίηση πόρων (κυρίως κρατικών ή κοινοτικών) και όχι την εξυπηρέτηση του «κοινού καλού»
- Ο χαμηλός βαθμός αυτοθέσμησης του χώρου των φορέων ΚΑΛΟ που οδηγεί σε χαμηλό επίπεδο δικτύωσης, συνεργασίας και οργάνωσης σε όλα τα χωρικά επίπεδα (τοπικό, περιφερειακό, εθνικό).
- Η απουσία μηχανισμών εκπαίδευσης και υποστήριξης ιδιαίτερα των μελών των υπό ίδρυση φορέων ΚΑΛΟ. Έτσι, ξεκινούν με πολλές ελλείψεις και το ποσοστό θνησιμότητας αυξάνεται, εντείνοντας τη δυσφήμιση και την απώλεια εμπιστοσύνης από τους πολίτες στην μόνη –ίσως– δυνατότητα διαφυγής από την κρίση.

¹ Στο παρόν κείμενο στους φορείς ΚΑΛΟ περιλαμβάνονται 5 κατηγορίες φορέων, σύμφωνα με τον ορισμό του ILO (International Labor Organization):

1. Συνεταιρισμοί κάθε είδους και νομικής μορφής, χωρίς περιορισμούς, με την προϋπόθεση ότι τηρούν τις 7 παγκόσμιες συνεταιριστικές αρχές
2. Ταμεία αλληλασφαλίσεων, αμοιβαίων εγγυήσεων (mutual funds) κλπ
3. Ενώσεις πολιτών σε επίπεδο κοινότητας (ΑΜΚΕ, σύλλογοι κλπ)
4. Κοινωνικές Επιχειρήσεις μη συνεταιριστικής μορφής
5. Ιδρύματα

- Η απουσία μηχανισμών αυτό – ελέγχου, ικανών να προστατεύουν τη διαφανή λειτουργία και το κύρος των φορέων ΚΑΛΟ και να εμπενδώνουν την εμπιστοσύνη των πολιτών σ' αυτές, δεδομένου ότι οι πολίτες αποτελούν εν δυνάμει μέλη αλλά και πελάτες.
- Η απουσία έξυπνων εργαλείων χρηματοδότησης του χώρου των φορέων ΚΑΛΟ. Έτσι, η χρηματοδότησή τους βασίζεται σχεδόν αποκλειστικά, σε επιδοτήσεις πράγμα που τις καθιστά μονίμως εξαρτώμενες από κεντρικές πολιτικές.
- Η έλλειψη εργαλείων για δυναμική και καινοτόμα υποστήριξη των ιδρυτικών ομάδων φορέων ΚΑΛΟ
- Η ισχνή εμπλοκή στην ίδρυση και λειτουργία φορέων ΚΑΛΟ από μέλη ευπαθών ομάδων με ιδιαίτερες και πολλαπλές ανάγκες (ενδεικτικά άτομα σε διαδικασία απεξάρτησης, άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας, άτομα με αναπηρία, κ.λπ.).

Η προοπτική για τη δημιουργία Κέντρων Στήριξης της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (στο εξής «Κέντρων») θα μπορούσε, κάτω από ειδικές προϋποθέσεις, να αποτελέσει την απαρχή άρσης των παραπάνω εμποδίων. Μερικές από τις προϋποθέσεις προκειμένου, τα Κέντρα, να ανταποκριθούν στις εντοπισμένες ανάγκες, παρουσιάζονται στη συνέχεια.

1η προϋπόθεση: Βιωσιμότητα των Κέντρων.

Έχει παρατηρηθεί ότι οι περισσότερες δομές που δημιουργούνται από προγράμματα (όπως οι Αναπτυξιακές Συμπράξεις) αναστέλλουν τη λειτουργία τους μετά το τέλος της περιόδου των συμβατικών υποχρεώσεων. Έτσι, παρότι έχουν επενδυθεί (δαπανηθεί) σημαντικοί οικονομικοί πόροι, οι φορείς ΚΑΛΟ δεν έχουν αποκτήσει μόνιμες δομές, ικανές να υπηρετήσουν και να υποστηρίξουν τις βασικές ανάγκες λειτουργίας τους. Ο σχεδιασμός και η προκήρυξη σχετικών προγραμμάτων στο μέλλον θα πρέπει να προβλέπει ή και να απαιτεί τη βιωσιμότητα και τη συνέχεια των βασικών λειτουργιών των Κέντρων και μετά τη λήξη της χρηματοδότησης.

Για να τηρηθεί η προϋπόθεση της βιωσιμότητας θα πρέπει οι ίδιοι οι φορείς ΚΑΛΟ να αναλάβουν εξ ολοκλήρου την ευθύνη για τη λειτουργία του Κέντρου, μετά το τέλος του προγράμματος. Αυτό σημαίνει ότι:

1. Ο σχεδιασμός του Κέντρου θα πρέπει να λαμβάνει υπ' όψη τις οικονομικές δυνατότητες των υφισταμένων φορέων ΚΑΛΟ καθώς και την τεχνογνωσία την οποία αυτές θα μπορούσαν να διαθέσουν στο Κέντρο και στα εξυπηρετούμενα από αυτό εγχειρήματα.
2. Πρέπει να βασίζεται σε ρεαλιστικές προβλέψεις για τους φορείς ΚΑΛΟ που είναι δυνατό να δημιουργηθούν κατά τη διάρκεια της σύμβασης επιχορήγησης. Σε κάθε περίπτωση ο σχεδιασμός των Κέντρων πρέπει να είναι λιτός εξ' αρχής. Για να εξασφαλιστεί αυτό, τα Κέντρα δεν χρειάζεται να ενσωματώνουν (μέσω εταιρών που δεν είναι φορείς ΚΑΛΟ) όλες τις ειδικότητες για την παροχή των τελικών υπηρεσιών (π.χ. εκπαίδευση, συμβουλευτική κλπ). Αυτές οι υπηρεσίες μπορούν να εξασφαλιστούν μέσα από τη διενέργεια προσκλήσεων, ανάλογα με την εξέλιξη των αναγκών και τους διαθέσιμους πόρους. Οι προσκλήσεις δεν θα έχουν αποκλειστικό και μόνο στόχο την εξοικονόμηση πόρων (που μπορεί να οδηγήσει στην απαξίωση των υπηρεσιών), αλλά την επιλογή των κατάλληλων υπηρεσιών (από τις διαθέσιμες στην αγορά) που ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες των Κέντρων και των φορέων ΚΑΛΟ.

Επίσης, αρκετές από τις υπηρεσίες, είναι δυνατό να εξασφαλίζονται μέσω της εθελοντικής εργασίας μελών ή στελεχών των υφιστάμενων και πιο έμπειρων φορέων ΚΑΛΟ.

3. Τα Κέντρα, μόνα τους ή μέσω των εταιρών - μετόχων πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να πραγματοποιούν ένα ελάχιστο μείγμα βασικών λειτουργιών που περιγράφονται παρακάτω στο εδάφιο “Κατάλληλο Φάσμα Υπηρεσιών” .
4. Η ιδιοκτησία των Κέντρων θα ανήκει στους φορείς ΚΑΛΟ. Υπάρχουν τρεις προσεγγίσεις για την ιδιοκτησία των Κέντρων:

- Τα Κέντρα σχεδιάζονται, οργανώνονται και λειτουργούν από τους ίδιους τους φορείς ΚΑΛΟ.
- Τα Κέντρα σχεδιάζονται, οργανώνονται και λειτουργούν από φορείς που θα εργαστούν για λογαριασμό των φορέων ΚΑΛΟ.

● Τα Κέντρα δημιουργούνται από συμπράξεις φορέων ΚΑΛΟ με άλλες δομές που δεν είναι φορείς ΚΑΛΟ

Η τρίτη προσέγγιση βασίζεται στην παραδοχή ότι οι φορείς ΚΑΛΟ δεν έχουν την κρίσιμη μάζα, το επίπεδο συνεργασίας, την τεχνογνωσία και την επάρκεια να σχεδιάσουν, οργανώσουν και να λειτουργήσουν ένα Κέντρο με στόχο την υποστήριξη των υφισταμένων και την ανάπτυξη νέων φορέων ΚΑΛΟ. Έτσι, το καθήκον αυτό θα το αναλάβουν κάποιοι άλλοι φορείς που θα εργαστούν για λογαριασμό των φορέων ΚΑΛΟ. Πράγματι, σε κάποιες περιοχές η παραπάνω παραδοχή ισχύει. Όμως σε άλλες, υπάρχουν ήδη οικοσυστήματα που περιλαμβάνουν μια σημαντική ποικιλία φορέων ΚΑΛΟ (υγείες Αγροτικούς Συνεταιρισμούς, Αστικούς Συνεταιρισμούς, ΚοινΣΕπ, Συνεταιριστικές Τράπεζες, ΑΜΚΕ, Αναπτυξιακές Εταιρίες) που λειτουργούν με αυτοσυνείδηση ότι αποτελούν τοπικό οικοσύστημα.

Ένα επιχειρήμα υπέρ της τρίτης προσέγγισης είναι ότι η Προκήρυξη για τα Κέντρα θα πρέπει να καλύψει όλη τη χώρα και όχι κάποιες περιοχές της. Ωστόσο, τίθεται το ερώτημα: Αν σε κάποιες αδύναμες περιοχές ο σχεδιασμός και η λειτουργία του Κέντρου αναληφθεί από φορείς που δεν είναι φορείς ΚΑΛΟ, στο τέλος της συμβατικής περιόδου θα διακοπεί κάθε δράση (όπως συμβαίνει μέχρι σήμερα) και θα υπάρχει βέβαιη αποτυχία να δημιουργηθεί βιώσιμο Κέντρο. Αντίθετα, αν το εγχείρημα αναληφθεί έστω και από ένα αδύναμο σχήμα, υπάρχει μεγάλη πιθανότητα, μέσα από αλληλοβοήθεια (που συνηθίζεται στους φορείς ΚΑΛΟ) και μεταφορά γνώσης και εμπειρίας από εξειδικευμένους φορείς (Πανεπιστήμια, ΤΕΙ κλπ) να δημιουργηθεί βιώσιμο Κέντρο που θα διοικείται από τους ίδιους τους φορείς ΚΑΛΟ. Σημαντική υποστήριξη προς την κατεύθυνση αυτή θα μπορούσαν να παρέχουν φορείς που αποτελούν εν δυνάμει μέλη ενός τοπικού Οικοσυστήματος, όπως:

- Μικτές εταιρικές μορφές, στις οποίες συμμετέχουν ήδη φορείς ΚΑΛΟ (π.χ. συνεταιρισμοί) από κοινού με άλλους φορείς (π.χ. Αυτοδιοίκηση, Επιμελητήρια κλπ). Κλασικό παράδειγμα τέτοιων φορέων είναι οι Αναπτυξιακές Εταιρίες οι οποίες αποκρυσταλλώνουν ευρείες τοπικές εταιρικές σχέσεις
- Άλλες εταιρικές μορφές, στις οποίες δεν συμμετέχουν φορείς ΚΑΛΟ, αλλά φορείς που υπηρετούν το δημόσιο συμφέρον (π.χ. Αυτοδιοίκηση), έχουν ως βασικό σκοπό την ανάπτυξη της Κοινωνικής Οικονομίας και έχουν αναπτύξει πολύχρονη, συνεχή, αδιάλειπτη και επιτυχημένη δράση υποστήριξης της ΚΑΛΟ.

5. Το ποσοστό επιχορήγησης. Το ποσοστό της επιχορήγησης για τη λειτουργία και για τις υπηρεσίες που θα παρέχει το Κέντρο, αυτοτελώς ή μέσω των εταίρων, προτείνεται να είναι φθίνον. Θα ξεκινάει από το 100% και θα μειώνεται κατά έτος. Το υπόλοιπο θα πρέπει να συνεισφέρεται από τα μέλη του τοπικού (ή περιφερειακού – ανάλογα με την περίπτωση) οικοσυστήματος των φορέων ΚΑΛΟ ή να καλύπτεται μέσω των δράσεων που θα αναπτύξει το Κέντρο.

Εξαίρεση θα αποτελούν οι επενδύσεις για τη δημιουργία υποδομών των Κέντρων, καθώς και οι προμήθειες υπηρεσιών από τρίτους (μέρος της εκπαίδευσης, της συμβουλευτικής, auditing, νομικές ή άλλες συμβουλές, study visits), οι οποίες θα επιχορηγούνται επίσης με 100%. Η προμήθεια αυτών θα γίνεται διαφανώς και με διαγωνισμό. Στην περίπτωση της εκπαίδευσης και της συμβουλευτικής, θα υπάρχει η προϋπόθεση της πιστοποίησης των παρόχων.

Σημ. Τονίζεται ότι σύμφωνα με την παραπάνω πρόταση, αν μια υπηρεσία παρέχεται από το Κέντρο (αυτοτελώς ή μέσω των εταίρων) θα τυγχάνει σταδιακά μειούμενης επιχορήγησης. Αν παρέχεται από εξωτερικό φορέα που επιλέγεται με διαγωνισμό θα επιχορηγείται με 100%.

Αυτό προτείνεται για να ενθαρρυνθεί ο λιτός σχεδιασμός των Κέντρων και η αποφυγή της πίεσης να συμμετέχουν στα εταιρικά σχήματα των Κέντρων δομές που δεν είναι φορείς ΚΑΛΟ. Σε κάθε περίπτωση, όμως, τα Κέντρα θα πρέπει να διαθέτουν ένα ελάχιστο “Φάσμα υπηρεσιών”, το οποίο θα αποτελεί βασικό κριτήριο χαρακτηρισμού τους ως Κέντρα Υποστήριξης.

2η προϋπόθεση: Κατάλληλο Φάσμα υπηρεσιών

Οι λειτουργίες, ανάλογα με την κρίσιμη μάζα των φορέων ΚΑΛΟ, τις οικονομικές δυνατότητες και τις τοπικές ανάγκες, μπορούν να οργανώνονται από τα Κέντρα ή να καλύπτονται εθελοντικά από μέλη ή στελέχη των φορέων ΚΑΛΟ ή να οργανώνονται σε συνεργασία με εξωτερικούς συνεργαζόμενους φορείς (Πανεπιστήμια, Ινστιτούτα, φορείς που παράγουν ή διαθέτουν δωρεάν ΜΟΟC) ή να προκηρύσσονται. Ωστόσο, για να έχει νόημα η ύπαρξη ενός Κέντρου θα πρέπει να αναπτύξει ένα ελάχιστο φάσμα λειτουργιών και υπηρεσιών (θα καλούνται βασικές λειτουργίες), ώστε οι φορείς ΚΑΛΟ της περιοχής παρέμβασής του να έχουν στη διάθεσή τους όλα εκείνα τα εργαλεία που χρειάζονται, ώστε να αυτό-θεσμιστούν αποκτώντας αυτονομία και ανεξαρτησία.

Ως βασικές λειτουργίες των Κέντρων θα μπορούσαν να περιγραφούν οι παρακάτω:

- Ευαισθητοποίηση και ενημέρωση του κοινού
- Ενημέρωση και πληροφόρηση για θέματα δημιουργίας φορέων ΚΑΛΟ, για ζητήματα ενδιαφέροντος των πολιτών, για προγράμματα χρηματοδότησης κ.α.
- Ο εντοπισμός αναγκών εκπαίδευσης και κατάρτισης τόσο των μελών των φορέων ΚΑΛΟ, όσο και των ενδιαφερομένων πολιτών να συμμετέχουν σε φορείς ΚΑΛΟ.
- Η εκπαίδευση και η υποστήριξη σε θέματα που επαναλαμβάνονται συχνά (δημιουργία ομάδας, διαχείριση συγκρούσεων, βασικές αρχές συνεργασίας) πρέπει να οργανώνεται από τα ίδια τα Κέντρα τα οποία μόνα τους ή από κοινού με τους εταίρους τους θα πρέπει να διαθέτουν το κατάλληλο εκπαιδευμένο προσωπικό.

- Ο εντοπισμός των αναγκών σε συμβουλευτικές υπηρεσίες τόσο των μελών των φορέων ΚΑΛΟ, όσο και των ενδιαφερομένων πολιτών να συμμετέχουν σε ή να δημιουργήσουν φορείς ΚΑΛΟ.
- Η ενδυνάμωση και υποστήριξη των ατόμων και των ομάδων που θέλουν να δημιουργήσουν έναν φορέα ΚΑΛΟ
- Η υποστήριξη μελών ευπαθών ομάδων από τη φάση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για τη δημιουργία ενός φορέα ΚΑΛΟ, έως τη φάση της σταθεροποίησης τους στην αγορά
- Η δικτύωση και η υποστήριξη της συνεργασίας των φορέων ΚΑΛΟ ώστε να αποτελούν ένα τοπικό οικοσύστημα ενταγμένο λειτουργικά στο Περιφερειακό ή και σε ανώτερο επίπεδο,
- Η φιλοξενία των συναντήσεων ομάδων πολιτών να δημιουργήσουν φορείς ΚΑΛΟ (υπηρεσίες θερμοκοιτίδας).
- Η υποστήριξη των φορέων ΚΑΛΟ στη δημοκρατική λειτουργία και στον αυτό-έλεγχο (auditing).
- Διαχείριση μέρους των αποθεματικών των φορέων ΚΑΛΟ που θα διατίθενται για την οργάνωση κοινών υπηρεσιών από το Κέντρο προς αυτές.

Τήρηση του τοπικού μητρώου των φορέων ΚΑΛΟ κάθε νομικής μορφής

Οι παρακάτω λειτουργίες (προαιρετικές), ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες, μπορούν να οργανώνονται από τα Κέντρα ή να οργανώνονται σε συνεργασία με εξωτερικούς συνεργαζόμενους φορείς ή να προκηρυσσονται:

- Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση των προγραμμάτων κατάρτισης που καλύπτουν διαπιστωμένες ανάγκες, καθώς επίσης ο σχεδιασμός και η παροχή εξειδικευμένων συμβουλευτικών υπηρεσιών, με την προϋπόθεση ότι έχει περιγραφεί με σαφήνεια η εκπαιδευτική ή συμβουλευτική ανάγκη που πρέπει να καλυφτεί.
- Σύνταξη εκθέσεων σχεδιασμού δράσης, απολογισμού και impact assessment.
- Σύνταξη τεchnο-οικονομικών μελετών και μελετών βιωσιμότητας.
- Η παροχή συμπληρωματικών υπηρεσιών όπως π.χ. αναδοχής ή μέντορινγκ από κοινωνικούς επιχειρηματίες ή άλλους επιχειρηματίες σε ειδικές περιπτώσεις, όπως π.χ όταν υπάρχει ενδιαφέρον για εξαγωγές
- Η φιλοξενία των εγχειρημάτων μέχρι να μετεξελιχτούν σε φορείς ΚΑΛΟ (υπηρεσίες θερμοκοιτίδας).
- Η υποστήριξη του auditing σε συνεργασία με ειδικούς από την αγορά ή με στόχο την οργάνωση κοινής υπηρεσίας για όλους τους φορείς ΚΑΛΟ του οικοσυστήματος.
- Τα Κέντρα έχουν τη δυνατότητα να επιλέγουν και κάποιες από τις προαιρετικές λειτουργίες ως βασικές.

3η προϋπόθεση: Εγγύτητα (Κατάλληλη γεωγραφική διασπορά)

Τα Κέντρα πρέπει να εξασφαλίζουν εγγύτητα στην πρόσβαση των ενδιαφερομένων και αμεσότητα στην παροχή των υπηρεσιών. Το κόστος πρόσβασης και η χρονοαπόσταση έχουν κρίσιμη σημασία στη λειτουργία τους. Το πρώτο επίπεδο δικτύωσης των Κέντρων θα πρέπει να γίνει σε

επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας, κατόπιν σε Περιφερειακό και τέλος σε Εθνικό επίπεδο. Οι δικτυώσεις αυτές είναι απαραίτητες, για να υπάρχει ανταλλαγή εμπειριών και καλών πρακτικών, συνεργασία, και οικονομία κλίμακας στην ανάπτυξη κοινών υπηρεσιών και εργαλείων, καθώς και στην οργάνωση της διακρατικής συνεργασίας. Για την τοπική δράση των κέντρων, και ειδικά σε μεγάλους Νομούς, σε νησιωτικές περιοχές και σε μεγάλους Δήμους (πόλεις) θα πρέπει να τεθούν πληθυσμιακά κριτήρια και κριτήρια χρονοαπόστασης. Ενδεικτικά τα κριτήρια αυτά θα μπορούσαν να έχουν τις εξής τιμές:

- a. Πληθυσμός: όχι μικρότερος των 10.000 κατοίκων και όχι μεγαλύτερος των 150.000 κατοίκων.
- b. Χρονοαπόσταση (με Δημόσιο μέσο μεταφοράς): Αν τεθεί ως στόχος η κάλυψη ολόκληρης της χώρας με υποστηρικτικά Κέντρα, με μια ορθολογική διασπορά, τότε η χρονοαπόσταση μεταξύ τους δεν πρέπει να είναι μικρότερη των 20 λεπτών και μεγαλύτερη των 2 ωρών.

2. Η περιοχή παρέμβασης του «Κέντρου» ορίζεται με απόφαση του «τοπικού οικοσυστήματος» φορέων ΚΑΛΟ, με την προϋπόθεση ότι αυτή θα είναι βιώσιμη μετά το τέλος του προγράμματος.

Δυνατότητα ύπαρξης Κέντρων διαφορετικών επιπέδων και στόχων. Οι ανάγκες που υπάρχουν στο πεδίο δεν μπορεί είναι πανομοιότυπες, άρα δεν θα πρέπει ο σχεδιασμός να περιλαμβάνει ένα μόνο σενάριο. Οι ενδεχόμενες διαφορές αφορούν στον ιδιαίτερο χαρακτήρα της περιοχής π.χ:

- Περιοχές αγροτικές, ημιαστικές, αστικές
- Περιοχές με μεγάλο, μικρό ή μηδενικό αριθμό φορέων ΚΑΛΟ
- Περιοχές όπου διαμένει πληθυσμός με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες,
- Περιοχές απομακρυσμένες, θύλακες υψηλής ανεργίας, συνοριακές κλπ.

Στις περιπτώσεις αυτές θα πρέπει να προβλεφθεί η δημιουργία ειδικών κέντρων με στελέχωση από έμπειρους συμβούλους και με υποστήριξη από ένα δίκτυο σχετικών φορέων.

4η προϋπόθεση: Κατάλληλα Νομικά πρόσωπα

Η πρόβλεψη συγκεκριμένων φορέων ως επιλέξιμων να πάρουν μέρος στο διαγωνισμό για τα κέντρα έχει άμεση σχέση με την αυτο-θέσμιση του χώρου των φορέων ΚΑΛΟ.

Υπάρχουν δύο προσεγγίσεις στο θέμα:

1. Επειδή η αυτοθέσμιση (αυτονομία, ανεξαρτησία) των φορέων ΚΑΛΟ είναι αργή διαδικασία, η προκήρυξη θα οργανωθεί με τρόπο ώστε να υπάρξει γρήγορη απορρόφηση των κονδυλίων, με γνώμονα την υποστήριξη της ΚΑΛΟ. Όταν ωριμάσουν οι φορείς ΚΑΛΟ (και με την υποστήριξη των δράσεων του προγράμματος) μπορούν να προχωρήσουν στην αυτοθέσμισή τους.
2. Η κατάλληλη οργάνωση της προκήρυξης για τα Κέντρα μπορεί να αποτελέσει την απαρχή της αυτοθέσμισης του χώρου των φορέων ΚΑΛΟ. Οι προβλεπόμενοι πόροι μπορούν να διατεθούν μόνον αν τηρηθούν κάποιες κατευθύνσεις που θα συμφωνηθούν μεταξύ του Κράτους και των ενεργών φορέων ΚΑΛΟ. Έτσι είναι δυνατό να κινητοποιηθεί και να βοηθηθεί το ανθρώπινο δυναμικό των φορέων ΚΑΛΟ, αλλά και ευαισθητοποιημένοι πολίτες, σε όλες τις πε-

ριφέρειες να αναλάβουν δράση. Η συνεργασία μεταξύ των φορέων ΚΑΛΟ μπορεί να διευκολυνθεί αν συμφωνηθεί ένας κώδικας δεοντολογίας που πρέπει να τηρείται από τους φορείς ΚΑΛΟ που θα τον συνυπογράψουν. Για παράδειγμα, ένα σχέδιο τέτοιου κώδικα έχει διαμορφωθεί από μια ομάδα εργασίας που δημιουργήθηκε με σχετική απόφαση του 2ου Forum Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας

Είναι προφανές ότι στην πρώτη περίπτωση το Κράτος «κάνει τη δουλειά του» και διαθέτει τους πόρους χωρίς να περιμένει τη γνώμη των φορέων ΚΑΛΟ, η οποία, πράγματι, είναι δύσκολο ή αδύνατο να εκφραστεί με το τρέχον επίπεδο οργάνωσής τους.

Στη δεύτερη περίπτωση δρα πρωθητικά, μεταθέτει ευθύνη και πόρους στους φορείς ΚΑΛΟ θέτοντας κάποιες ελάχιστες προδιαγραφές που πρέπει να τηρηθούν και αποσύρεται στον επιτελικό του ρόλο, αφήνοντας χώρο για την αυτοθέσμιση των φορέων ΚΑΛΟ.

Η νομική μορφή του Κέντρου έχει δευτερεύουσα σημασία και μπορεί να είναι οποιαδήποτε με την προϋπόθεση ότι θα επιλεγεί από το τοπικό οικοσύστημα, όπως:

- a. Ένωση φορέων ΚΑΛΟ (αν προβλέπεται από τη νομοθεσία),
- b. Αναπτυξιακή Σύμπραξη (δηλαδή ΑΜΚΕ),
- c. Αναπτυξιακή Εταιρία,
- d. ΙΚΕ, κ.λπ.

Τα κρίσιμα ζητούμενα είναι κυρίως τα παρακάτω:

- Ποιοι μπορούν να είναι εταίροι
- Ποιος μπορεί να είναι ο συντονιστής.
- Κατανομή και διαχείριση του προϋπολογισμού
- Διοίκηση

Ακολουθούν οι προτάσεις για καθένα εξ' αυτών:

1. Εταίροι της Σύμπραξης.

- a. Ως βασικοί εταίροι ορίζονται αυτοί που θα έχουν την πλειοψηφία της Σύμπραξης (με την αρχή ένας φορέας, μία ψήφος). Αυτοί θα πρέπει να είναι φορείς ΚΑΛΟ (με την έννοια της υποσημείωσης στην πρώτη σελίδα και όχι του Νόμου 4430).
- b. Ως δευτερεύοντες εταίροι μπορεί να είναι όλοι οι υπόλοιποι φορείς που δρουν στη γεωγραφική περιοχή που καλύπτει το Κέντρο και διαθέτουν αποδεδειγμένη εμπειρία και συνεισφορά στην ανάπτυξη της Κοινωνικής Οικονομίας. Οι δευτερεύοντες εταίροι δεν μπορούν να κατέχουν πάνω από το 40% των ψήφων της Γενικής Συνέλευσης.

2. Συντονιστής του Κέντρου μπορεί να είναι βασικός ή δευτερεύον εταίρος, αρκεί να διαθέτει αποδεδειγμένα εμπειρία και συνεισφορά στην ανάπτυξη της Κοινωνικής Οικονομίας.

3. Κατανομή του προϋπολογισμού.

- a. Δεν είναι απαραίτητη η αντιστοίχιση προϋπολογισμού σε όλους τους εταίρους του Κέντρου. Ο προϋπολογισμός κατανέμεται ανάλογα με τη δυνατότητα του εταίρου να υλοποιήσει έργο
- b. Οι φορείς - εταίροι του Κέντρου δεν μπορούν να παίρνουν μέρος σε ενδεχόμενες προκη-

ρύξεις του.

- c. Η υλοποίηση του έργου και η διαχείριση του προϋπολογισμού γίνεται από τον συντονιστή εταίρο, ο οποίος πρέπει να τηρεί τις προδιαγραφές των συμβάσεων με τις αναθέτουσες αρχές και τις αποφάσεις της Διοίκησης του Κέντρου.
 - d. Θα πρέπει να προβλέπεται η λειτουργία του Κέντρου και μετά το τέλος της οποιασδήποτε χρηματοδότησης. Για το σκοπό αυτό θα πρέπει να κατατίθεται προϋπολογισμός με συγκεκριμένη κατανομή ανά εταίρο, που θα καλύπτει μία συγκεκριμένη περίοδο (π.χ. 3 χρόνια) μετά το τέλος της χρηματοδότησης. Η απόκλιση (προς τα κάτω) του συγκεκριμένου προϋπολογισμού από τον προβλεπόμενο κατά την περίοδο της χρηματοδότησης, θα πρέπει να αποτελεί στοιχείο αρνητικής αξιολόγησης.
4. Διοίκηση του Κέντρου. Στην περίπτωση που οι εταίροι του Κέντρου είναι λιγότερα από 10, η ΓΣ ταυτίζεται με το ΔΣ. Αν είναι περισσότερα, εκλέγεται ΔΣ, ο αριθμός των μελών του οποίου ορίζεται από τη ΓΣ. Πρόεδρος του Κέντρου δεν μπορεί να είναι εκπρόσωπος δευτερεύοντος εταίρου.

5η προϋπόθεση: Ορθολογικός προσδιορισμός αυτών που είναι αποδέκτες των υπηρεσιών (ωφελούμενοι)

Πρόκειται για μια προϋπόθεση που επηρεάζει τη βιωσιμότητα και την αποτελεσματικότητα των Κέντρων, αλλά και την εκτίμηση την οποία εν δυνάμει θα αποκτήσουν από τους πολίτες. Επειδή η Κοινωνική Οικονομία και ειδικά η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα είναι ανεπαρκώς αναπτυγμένη στη χώρα,, εκτιμάται ότι τα Κέντρα πρέπει να προσφέρουν υπηρεσίες τόσο σε υπάρχοντα εγχειρήματα όσο και σε κάθε ομάδα πολιτών που ενδιαφέρεται να αναπτύξει συλλογική δράση στο χώρο της ΚΑΛΟ, ανεξάρτητα από τη νομική μορφή που θα αποκτήσει το εγχείρημά τους, χωρίς να αποκλείεται καμία από όσες ορίζονται στην υποσημείωση της σελίδας 1.

6η προϋπόθεση: Κατάλληλο μείγμα επιλέξιμων δαπανών των Κέντρων

Το μείγμα των επιλέξιμων δράσεων περιλαμβάνει 3 κατηγορίες:

1. **Λειτουργικές δαπάνες** για την οργάνωση και υλοποίηση των βασικών λειτουργιών του Κέντρου. Δεν μπορούν να ξεπερνούν συγκεκριμένο όριο επί του συνολικού προϋπολογισμού (π.χ. 20%). Οι ειδικότητες ή και η εμπειρία των στελεχών του Κέντρου θα είναι κατάλληλες και αντίστοιχες των αναγκών που θα κληθούν να καλύψουν. Οι λειτουργικές δαπάνες επιδοτούνται κατά 100% τον πρώτο χρόνο και βαίνουν μειούμενες μέχρι μηδενισμού της επιδότησης. Το υπόλοιπο ποσοστό του προϋπολογισμού καλύπτεται από τα κέρδη ή τα αποθεματικά των φορέων ΚΑΛΟ που θα διατίθενται για το σκοπό αυτό. Η δέσμευση – συμφωνία θα είναι μέρος του φακέλου υποβολής.
2. **Επενδύσεις.** Περιλαμβάνουν διευθετήσεις χώρων, εξοπλισμό, software κλπ. Επιχορηγούνται κατά 100% για όλη τη διάρκεια της συμβατικής περιόδου. Δεν ξεπερνούν ένα ανώτατο ποσοστό του συνολικού προϋπολογισμού (π.χ. 30%)
3. **Projects.** Πρόκειται για ολοκληρωμένες δράσεις μικρού – σχετικά - προϋπολογισμού που αναλαμβάνονται από τρίτους που δεν είναι εταίροι του Κέντρου (μεταξύ αυτών μπορεί να

είναι και φορείς ΚΑΛΟ εντός ή εκτός της περιοχής παρέμβασης του Κέντρου που δεν είναι εταίροι) που έχουν την ειδικευση, τα προσόντα και τις προϋποθέσεις να τις υλοποιήσουν με βέλτιστο τρόπο. Εννοείται ότι τα Projects δεν περιλαμβάνουν υπηρεσίες που βασικές λειτουργίες του Κέντρου. Επιχορηγούνται κατά 100% για όλη τη διάρκεια της συμβατικής περιόδου. Τα Projects μπορεί να είναι (ενδεικτικά):

- a. Εκπαιδευτικά προγράμματα ή εκπαιδευτικές ενότητες ή προγράμματα κατάρτισης που καλύπτουν διαπιστωμένες ανάγκες
- b. Study visits στελεχών του Κέντρου και των αντενών, καθώς και ομάδων κοινωνικών επιχειρηματιών ή υποψήφιων τέτοιων.
- c. Εξειδικευμένες συμβουλευτικές υπηρεσίες ατόμων ή ομάδων
- d. Παροχή συμβουλών κάθε είδους (λογιστικές, νομικές, φοροτεχνικές κλπ) σε υφιστάμενους ή υπό ίδρυση φορείς ΚΑΛΟ
- e. Έρευνα αγορών για προϊόντα ή υπηρεσίες που παράγονται ή παρέχονται από υφιστάμενους ή υπό ίδρυση φορείς ΚΑΛΟ
- f. Κατάρτιση business plans για υπό ίδρυση φορείς ΚΑΛΟ
- g. Δράσεις δημοσιότητας μέσω MME
- h. Συμμετοχή των φορέων ΚΑΛΟ σε εκθέσεις
- i. Λειτουργία θερμοκοιτίδας (αν η δράση δεν είναι ενσωματωμένη στο Κέντρο/αντένες)

Τελικό Σχόλιο: Τήρηση του Μητρώου φορέων ΚΑΛΟ

Η ευθύνη τήρησης του Μητρώου των φορέων ΚΑΛΟ κάθε νομικής μορφής θα μπορούσε να μεταφερθεί στα Κέντρα. Δεν προτείνεται η τμηματοποίηση του μητρώου, αλλά η ανάληψη της ευθύνης από τα κέντρα να ενημερώνουν το ενιαίο εθνικό μητρώο (ασκώντας τους ελέγχους που θα συμφωνηθούν μεταξύ Κράτους και φορέων ΚΑΛΟ) με τα στοιχεία που αναφέρονται στους φορείς ΚΑΛΟ της περιοχής παρέμβασής τους. Το Κράτος, περνώντας σε έναν επιτελικό ρόλο, θα αναπτύξει εκείνες τις υπηρεσίες και τα εργαλεία, ώστε να ελέγχει τα Κέντρα αν λειτουργούν σωστά και όχι τους φορείς ΚΑΛΟ. Μ' αυτό τον τρόπο εξασφαλίζεται η αυτονομία και η ανεξαρτησία των φορέων ΚΑΛΟ (βασική συνεταιριστική αρχή), ενώ δίνεται άλλη μια ευκαιρία σ' αυτούς να αυτοθεσμιστούν.

